

บทที่ 5

บทสรุป

บทสรุป

บทบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินได้ปรากฏหลักฐานว่ามีอยู่ในสังคมไทย มาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และกฎหมายที่ใช้อยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้ตกทอดต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรวจชำระคัดลอกรวบรวมไว้ในกฎหมายที่เรียกว่า "กฎหมายตราสามดวง"

กฎหมายต่างๆ ที่รวบรวมไว้ในกฎหมายตราสามดวงนั้น เป็นกฎหมายที่ได้รับอิทธิพลแนวความคิดมาจาก "คัมภีร์ธรรมศาสตร์ของฮินดู" โดยรับผ่านทางมอญ และในส่วนของบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินไม่มีความใกล้เคียงกันกับคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของฮินดูเลย แต่กลับมีความใกล้เคียงกับกฎหมายของมอญ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ไทยรับเอาคัมภีร์ธรรมศาสตร์มา จากมอญไม่ได้รับมาจากฮินดูโดยตรง

ในกฎหมายตราสามดวง บทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินได้กระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ที่สำคัญคือกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายลักษณะโจรได้ใช้อยู่ในสังคมไทยในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เรื่อยมาจากกระทั่งถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมไทยทั้งทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบกฎหมายตามมา มีการบัญญัติกฎหมายใหม่ๆ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมทั้งประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 ซึ่งเป็นบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่สำคัญฉบับหนึ่ง

กฎหมายที่บัญญัติขึ้นในรัชกาลที่ 5 นี้ เริ่มมีความแตกต่างจากกฎหมายเก่าที่ตกทอดมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยา ดังตัวอย่างที่เห็นได้จากประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 ที่เหตุผลที่การบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ได้อ้างอิงความเชื่อทางศาสนาแต่อย่างใด และได้ทำขึ้นโดยอาศัยแบบอย่างจากกฎหมายอังกฤษไม่ใช่กฎหมายเก่าของไทย ความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของระบบกฎหมายไทยได้เกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิรูประบบกฎหมาย โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการชำระสะสางกฎหมายทั้งหมด และได้จัดทำขึ้นใหม่ในรูปแบบประมวลกฎหมายตามแบบอย่างของประเทศตะวันตก กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกที่จัดทำแล้วเสร็จและประกาศใช้บังคับ

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้บัญญัติขึ้นเนื่องจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการได้แก่ ความบกพร่องของกฎหมายตราสามดวง และความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาลิทธิสภาพนอกอาณาเขตของมหาอำนาจตะวันตกที่มีอยู่ในประเทศไทย อย่างไรก็ตามในการร่างกฎหมายลักษณะอาญาได้ปรากฏว่า มีแนวความคิดที่จะรับเอากฎหมายตะวันตกเข้ามาใช้ในระบบกฎหมายไทยโดยพยายามผสมผสานให้เข้ากับหลักกฎหมายไทยตลอดจนสภาพสังคมไทย มิได้ตั้งใจที่จะลอกเลียนหรือรับเอาแต่เฉพาะกฎหมายตะวันตกเข้ามาใช้โดยสิ้นเชิง

ในการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้มีการยกเลิกกฎหมายหลายฉบับรวมทั้งกฎหมายลักษณะโจรอันเป็นกฎหมายเก่าของไทยที่ตกทอด

มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและประกาศลักษณะฉ้อซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นใหม่ในช่วงเวลาก่อนหน้ากฎหมายลักษณะอาญาไม่นานนัก

จากการศึกษาเปรียบเทียบบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประกาศลักษณะฉ้อ และกฎหมายลักษณะโจร ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องที่มาและแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายได้พบว่ามีทั้งส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันและส่วนที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. วิธีการกำหนดประเภทความผิด กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้แบ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินออกเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราว ซึ่งทรัพย์สิน ปล้น สลัก กั้นโซก ฉ้อโกง ยักยอกอันต้องอาญา รับของโจร ทำให้เสียทรัพย์สิน และบุกรุก ในส่วนนี้เป็นส่วนที่รับแบบอย่างมาจากกฎหมายตะวันตก จึงมีความแตกต่างไปจากวิธีการกำหนดประเภทความผิดในกฎหมายลักษณะโจรอย่างเห็นได้ชัด และหลังจากที่กฎหมายลักษณะอาญาได้บังคับแล้ว วิธีการแบ่งประเภทโจรออกเป็นโจรปล้น โจรย่องสดมภ์ โจรไภย โจรตีชิง โจรฉกฉวย โจรข่มข้อน โจรสว่างลัก โจรลักเลียม โจรสาธารณะ โจรนิลภาร โจรวิสาสดาห โจรสาระพะ โจรบัณฐทุสะกะ โจรทามภริกะ โจรสาระ และโจรตัสกร ก็สูญหายไปจากระบบกฎหมายไทย

2. การกำหนดลักษณะความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในส่วนนี้ได้แยกประเด็นการศึกษาออกเป็น (ก) วิธีการบัญญัติความผิด และ (ข) การกำหนดลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

(ก) วิธีการบัญญัติความผิด วิธีการบัญญัติความผิดที่ใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความแตกต่างไปจากที่ใช้กฎหมายลักษณะโจร กล่าวคือ ในกฎหมายลักษณะโจรนั้นบทบัญญัติมีรายละเอียดมาก วิธีการบัญญัติความผิดมีลักษณะเป็นการเฉพาะกรณี ไม่มีลักษณะเป็นบทบัญญัติอันจะใช้ได้เป็นการทั่วไป ส่วนกฎหมายลักษณะอาญานั้น การบัญญัติความผิดใช้ข้อความสั้น

กระชับ มีลักษณะเป็นกรณีทั่วไปที่จะนำไปปรับใช้กับกรณีเฉพาะที่เกิดขึ้น

(ข) เนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่กำหนดความผิด เนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่กำหนดความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีความคล้ายคลึงและแตกต่างจากกฎหมายลักษณะโจร และประกาศลักษณะฉ้อ ในลักษณะดังนี้

1) เป็นความผิดที่ปรากฏหลักฐานว่ามีกฎหมายต่างประเทศเป็นต้นแบบในการร่าง แต่มีหลักการพื้นฐานหรือสาระสำคัญของความผิดไม่ต่างไปจากที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจร จะต่างกันก็แต่ในส่วนของรายละเอียดเท่านั้น ความผิดที่พบว่ามี ความคล้ายคลึงและแตกต่างไปจากกฎหมายลักษณะโจร เช่นที่ว่านี้ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กันโจกรับของโจร ทำให้เสียทรัพย์ และบุกรุก

2) เป็นความผิดที่ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีกฎหมายต่างประเทศเป็นต้นแบบในการร่าง และมีหลักฐานที่ชี้ว่าตกทอดมาจากกฎหมายเก่าของไทย แต่เนื้อหาสาระของบทบัญญัติที่กำหนดความผิดก็มีความแตกต่างไปจากกฎหมายลักษณะโจร ความผิดที่มีลักษณะ เช่นนี้ได้แก่ ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ และความผิดเล็กๆ อีกสองความผิดคือความผิดตามมาตรา 292 และมาตรา 296

3) เป็นความผิดที่บัญญัติขึ้นใหม่โดยอาศัยแบบอย่างจากกฎหมายตะวันตก โดยไม่มีอยู่ในกฎหมายลักษณะโจร

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างกฎหมายลักษณะอาญากับกฎหมายลักษณะโจร และประกาศลักษณะฉ้อดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น น่าจะเป็นผลมาจากการที่ในการร่างกฎหมายลักษณะอาญาได้มีแนวความคิดที่จะนำเอาวิธีการทางนิติศาสตร์ของตะวันตกเข้ามาพัฒนากฎหมายไทย โดยการรับเข้ามาผสมผสานกับหลักกฎหมายเก่าของไทยที่มีอยู่แล้ว มิใช่รับเข้ามาแทนที่ จึงส่งผลให้บทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญามีทั้งส่วนที่แตกต่างและคล้ายคลึงกับกฎหมายลักษณะโจร

จากการวิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้นจากการที่กฎหมายลักษณะอาญามีความแตกต่างไปจากกฎหมายลักษณะโจร ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. ทำให้ได้บทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีลักษณะ เป็นสากลทันสมัยเป็นระบบระเบียบ ง่ายต่อการค้นหาเพื่อนำมาใช้บังคับ
2. เป็นส่วนหนึ่งของผลงานการร่างกฎหมายที่ทำให้ไทยสามารถใช้เป็นข้ออ้างในการยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตได้
3. ตอบสนองความต้องการที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายตราสามดวง
4. เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงนิติวิธีครั้งใหญ่ที่สำคัญยิ่งในระบบกฎหมายไทย โดยเฉพาะในส่วนของการเปลี่ยนวิธีการบัญญัติความผิด
5. ปัญหาการใช้บทบัญญัติที่เขียนไว้สั้น กระชับ ล้าบาทในการปรับข้อเท็จจริงให้เข้ากับกฎหมาย
6. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องหลักกฎหมายเช่น วิธีการจำแนกประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์โดยแบ่งโจรออกเป็น 16 ประเภทได้ถูกยกเลิกไปนอกจากนี้ยังทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเรื่องความรับผิดชอบในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โดยความผิดบางอย่างได้สูญหายไปจากระบบกฎหมายไทย เช่น โจรนิลฉกร ความผิดบางอย่างได้เคลื่อนกลิ้งไป เช่น โจรข่มขอน โจรลักเลียม โจรสาระ เหล่านี้ได้เคลื่อนกลิ้งไปอยู่ในความผิดฐานลักทรัพย์ และบางความผิดตามกฎหมายเก่าไม่มีความผิด แต่กลับเป็นความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา เช่น การเก็บผลไม้ที่ตกหล่นในสวนกิน เป็นต้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์ตามกฎหมายที่ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในช่วงต้นแล้วนั้น ทำให้ผู้ที่ทำวิทยานิพนธ์ได้รับองค์ความรู้ใหม่

หลายประการ คือ

- 1 ในแง่ของการบัญญัติกฎหมาย กล่าวได้ว่าเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดจากรูปแบบเดิมที่รับแนวความคิดมาจากคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญมาสู่รูปแบบประมวลกฎหมายตามแนวความคิดทางตะวันตก เมื่อมีรากฐานแนวความคิดที่เป็นอย่างตะวันตกก็ง่ายที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สามารถบังคับใช้ได้ ในสังคมไทยในปัจจุบัน
- 2 ทำให้เห็นว่าแนวความคิดพื้นฐานของการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีลักษณะเป็นสากล เพียงแต่มีวิธีการบัญญัติหลักการที่แตกต่างกัน
- 3 ทำให้เห็นวิธีการคิดที่แตกต่างกัน โดยกฎหมายลักษณะอาญามีนิติวิธีการคิดที่รับเอาของตะวันตกมา ไม่เป็นลักษณะวิธีการคิดแบบเก่าอีกต่อไป
- 4 อาจมองได้ว่าการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา เป็นทดลองจัดทำกฎหมายขึ้นใช้บังคับในสังคมไทย เพื่อแสดงให้เห็นว่าเรามีวิธีการคิดรูปแบบทางกฎหมายของเราเองได้ โดยที่สังคมไทยสามารถรับได้โดยไม่มีข้อโต้แย้ง และได้มีการปรับปรุงความผิดให้ทันสมัย อีกทั้งการปรับถ้อยคำให้ทันสมัยด้วย
- 5 แสดงให้เห็นถึงการสิ้นสุดของการใช้กฎหมายลักษณะโจร โดยเฉพาะในแนวคำพิพากษาของศาลตามกฎหมายลักษณะโจร จะไม่ปรากฏร่องรอยของคำพิพากษาในกฎหมายลักษณะโจรอีกเลย นับตั้งแต่มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา

จากที่กล่าวมาทั้ง 5 ประการนั้น ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้เขียนได้จากการศึกษาค้นคว้าในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้